

In gesprek met ... Paul Schenderling

Het wetenschappelijk bureau van het CDA ontwikkelde een nieuwe visie op de economie.

FIETJE VAAS & ARIE STOLK

Het wetenschappelijk bureau van het CDA heeft in 2015 een drietal visies voor de lange termijn ontwikkeld voor de economie, de politiek en de samenleving. Over de economische visie had de Geron redactie recent een gesprek met de auteur Paul Schenderling van het rapport 'Bloei en Groei'. Het is een uitgebreide visie op het verdienvermogen van Nederland. Als startpunt wel vergelijkbaar met de kritiek op het economisme van GroenLinks voorman Jesse Klaver. Het CDA vindt dat de economie ten dienste moet staan van de samenleving en niet andersom.

Waarom is bij de perspresentatie van dit rapport zo de nadruk gelegd op de noodzaak van Demotie terwijl het woord demotie in het ruim honderd pagina's tellende rapport slechts een keer voorkomt en dan ook nog in een bijzin?

Schenderling: Ja, dat moet je eigenlijk vragen aan het Financieel Dagblad die het demotiebegrip wel heel erg uit de context van het rapport heeft gehaald. We willen juist naar voren brengen dat de slechte arbeidsmarktpositie van oudere werknemers door gezamenlijke maatregelen van werkgevers en werknemers verbeterd zou moeten worden en demotie zou daar onder kunnen vallen, evenals het benutten van de kennis en ervaring van oudere werknemers binnen een organisatie.

Maar de context van het pleidooi voor demotie in uw rapport is de stelling dat oudere werknemers (te) riant arbeidsverhoudingen zouden hebben. Dat is een focus op de kostenstrategie voor de oplossing terwijl het CDA uitgangspunt doet verwachten

dat meer gezegd zou worden over nieuwe mogelijkheden van meerwaardevorming door het benutten van specifieke kwaliteiten van oudere werknemers dan de paar woorden die er nu aan worden geweid. Dat zou aansluiten bij 'de creatieve strategie' waar het CDA voor zegt te kiezen.

Schenderling: Wij baseren ons op vergelijken de onderzoeken tussen Europese landen door de OESO en daaruit komt naar voren dat salaris stijgingen (in cao's) in Nederland veel langer doorgaan dan in andere landen. Grofweg geldt hier: jonge werknemers verdienen minder dan zij opbrengen. De impliciete gedachte achter dit systeem was dat loyaliteit van werknemers wordt gekocht door uitgestelde beloning. Wij zijn er voor om de beloning van werknemers meer in overeenstemming te brengen met de productiviteitsontwikkeling en zo de loonontwikkeling meer op een Europese lijn te brengen en daardoor het arbeidsmarktperspectief van oudere werknemers te verbeteren.

Verschildt die opvatting dan zo erg van de gangbare economie visie op dit punt?

Schenderling: Jazeker, wij zijn groot voorstander van het brengen van nieuwe bestaanszekerheden rond arbeid en inkomen, zodat mensen gezinnen kunnen stichten, huizen durven kopen et cetera. En dat is een lijn die echt anders is dan de gangbare liberale opvatting die flexibiliteit voorop zet. Wij zijn ook voor een herwaardering van de vaste arbeidsrelatie en bepleiten een 'waarderende arbeidsrelatie'. Flexibiliteit leidt tot meer werkdruk, terwijl een vaste, waarderende arbeidsrelatie beter is voor de innovatie.

Maar ligt de sleutel voor oplossingen op dit gebied dan niet vooral in de manier waarop arbeid (werk) georganiseerd wordt?

Schenderling: Ja, dat is ook wat we bepleiten en willen ondersteunen met een basisverzekering die voor werknemers en ZZPers gelijk is. We willen de periode van twee jaar verplichte doorbetaling bij ziekte afschaffen zodat werkgevers minder huiverig worden om mensen in vaste dienst te nemen. We zijn ook voor een verplichte bijscholing van werknemers om de vakbekwaamheid op peil en actueel te houden.

Maar zijn er ook manieren om die steeds verder gaande druk van flexibilisering aan banden te leggen?

Schenderling: Nou ja, de flexibele arbeid wordt gefaciliteerd en in een stroomversnelling gebracht door de ontwikkeling van digitale platforms binnen de 'on-demand economie' en dat zet de onderhandelingspositie van een grote groep kwetsbare werkenden onder druk. Dat leidt tot uitholling van arbeidsvoorwaarden en ontduiking van het minimumloon. Daarom willen wij de rol en positie van de arbeidsinspectie versterken en sancties op misbruik van economische macht ten koste van werkenden en kleine zelfstandigen verzwaren.

In het rapport wordt niets gezegd over industriebeleid of sectorbeleid en dat is nogal opmerkelijk in een stuk dat over economie gaat.

Schenderling: In onze visie is het denken in termen van sectoren of bedrijfstakken in toenemende mate irrelevant. Het concurreren op taak en vaardigheidsniveau wint daarentegen aan belang. Snelle communicatie en transportmogelijkheden maken het opknippen van productieketens steeds gemakkelijker. Economische activiteit verplaatst zich naar de meest gunstige locatie. Daarvoor kan of moet de overheid goede regionale voorwaarden scheppen. Wij hebben het in dit verband over 'Ondernemende Ecosystemen'. Dat zijn flexibel georganiseerde, regionaal georiënteerde clusters van bedrijven en instellingen gericht op het bedenken en toepassen van ideeën in telkens wisselende combinaties van partijen.

Een opvallend gemis in dit rapport is de economische betekenis van het vrijwilligerswerk. Je zou toch juist van het CDA verwachten dat daar veel aandacht naar toe gaat?

Schenderling: Het was een groot dilemma om de betekenis van het vrijwilligerswerk wel of niet in dit rapport op te nemen. We hebben er voor gekozen om het niet te doen. Het komt wel uitvoerig aan bod in een ander visierapport van het CDA dat handelt over de rol, de inrichting en de betekenis van de samenleving. Dat die keuze zo uitgevallen is, betekent niet dat er geen economische waarde aan vrijwilligerswerk wordt toegekend, integendeel zelfs, maar we willen commerciële uitholling ervan vermijden en daarom staat er niets over in dit rapport.

Over de auteurs

Fietje Vaas en Arie Stolk zijn redacteur van Gerōn.